

RAAMWERK PROVINCIE PROGRAMMA

Hieronder vindt u het tweede concept raamwerk provinciaal programma, zoals het aan de Algemene Ledenvergadering wordt voorgelegd op 19 november a.s. De behandeling geschiedt onder punt 14 van de kongresagenda.

Amendementen kunnen worden ingediend met inachtneming van de hieromtrent geldende regels, die u elders in deze Democraat kunt aantreffen.

Voor nadere informatie kunt u zich wenden tot de samensteller:

Loebas H.M.C. Oosterbeek
Madurastraat 19 hs
Amsterdam
tel. 020-935609

Een raamwerk dient als hulp voor de afdelingen en regio's om hun eigen programma vast te stellen, waarin zij autonoom zijn. Ook na de goedkeuring van het onderstaande raamprogramma door de A.L.V. kan de hulp aan de afdelingen en regio's doorgaan. Daartoe worden alle afdelingen en regio's verzocht zo spoedig mogelijk, als zij een concept van het eigen programma klaar hebben, een kopie daarvan naar Loebas H.M.C. Oosterbeek te sturen, zodat hij, via de Stichting Wetenschappelijk Bureau D'66, briljante stukken uit deze concepten nog kan voorleggen aan de andere afdelingen en regio's. Zo helpen wij elkaar.

Stichting Wetenschappelijk Bureau D'66

Werkgroep 7 september

Tweede concept raamwerk provinciaal programma ten behoeve van de provinciale staten verkiezingen van 29 maart 1978.

U KUNT DYNAMIEK BRENGEN IN UW PROVINCIE

Het D'66 programma voor de herwaardering van het provinciaal bestuur.

I INLEIDING

Onze provincie in de toekomst

In ons staatsbestel treedt het provinciaal bestuur zelden op de voorgrond. En toch vervult het taken namens de burgers, die ingrijpend kunnen zijn, zoals toezicht op de gemeentebesturen, taken op het gebied van planologische beleidsvoering en waterstaat en stimulering van de economische bedrijvigheid. Daarnaast krijgt de provincie in toenemende mate plannings-taken toebedeeld, met name op het terrein van de gezondheidszorg en welzijnsbehartiging. Tenslotte kiezen ze ook nog de Eerste Kamer der Staten Generaal. D'66 is overigens van mening, dat naast het door haar nagestreefde parlement in een nieuwe stijl geen behoefte meer bestaat aan de Eerste Kamer.

D'66 is van mening, dat een aantal beleidsbeslissingen, welke nu nog bij de centrale overheid liggen, overgeheveld dienen te worden naar de provinciale overheid. De impopulariteit en ook de onbekendheid bij de bevolking, waarmee het provinciaal bestuur gehandikt is, wordt naar de mening van D'66 mede veroorzaakt door een onvoldoende gebruikmaking van de mogelijkheden, welke deze bestuurslaag biedt. De provinciën immers, in hun huidige vorm stammend uit de tijd dat Nederland nog een republiek was, zijn bij uitstek geschikt die centrale overheidstaken te gaan uitvoeren, eventueel binnen een door de centrale overheid aangegeven richtlijn, die de provinciale gebieden niet overschrijden. Een provinciale overheid heeft betere mogelijkheden om over provinciale aangelegenheden een vruchtbaar contact met de bevolking, die belanghebbend is, te onderhouden dan de verder weg staande centrale overheid.

Demokratisering van het bestuur betekent voor D'66 niet alleen de bestuursstructuur zelf demokratiseren en doorzichtig maken. Het betekent ook en vooral meer openheid, in alles wat het bestuur voornemens is en doet. En de afstand tussen bestuurder en burger zo klein mogelijk maken, opdat de bestuurder toch zinvol bezig kan zijn en de lijn naar de individuele burger zo kort mogelijk is.

Naast beleidsbeslissingen die gedecentraliseerd moeten worden zijn er andere die juist beter in een groter verband en dus meer gecentraliseerd kunnen worden genomen. Kenmerkend voor de ontwikkelingen die wij nu doormaken is volgens D'66, dat in beide opzichten veranderingen optreden en herzieningen nodig zijn. Het simpel rechtlijnig doortrekken van de na-oorlogse ontwikkeling zet ons op een verkeerd spoor. Voor de verbetering van onze levensomstandigheden zullen steeds meer aksenten moeten worden gelegd op maatschappelijke en kulturele ontwikkelingen; materie-verbruik, beslag op de ruimte, verontreiniging van het milieu zullen daarentegen moeten worden geremd en zelfs teruggedrongen. Dit alles vereist mede een intelligente aanpak van bestuurlijke herstructurering, varieërend van binnengemeentelijke decentralisatie, via gewestvorming, versterking van het provinciaal bestuur, interprovinciale en interdepartementale samenwerking naar een landsbestuur dat streeft naar Europese integratie en op al deze niveaus dient dit gepaard te gaan met versterking van de inspraakcolleges, zoals gemeenteraden, provinciale staten en het nationale parlement.

In het beleid dat de D'66 fractie in het provinciaal bestuur zal voeren, staat deze demokratisering centraal tegen de achtergrond van de huidige maatschappelijke en kulturele problemen, die in samenhang met de economische problematiek een oplossing vragen.

Voor de komende tijd, waar de konsekwensies van de komende energieschaarste nog bijgeteld moeten worden, beschikt D'66 niet over een blauwdruk of beschrijving van een utopische maatschappij. D'66 is van mening dat die toekomstige maatschappij alleen dan zo goed als mogelijk zal zijn, als alle burgers de gelegenheid krijgen daaraan samen, naar het beste inzicht, te kunnen bouwen.

D'66 is van oordeel dat bij het bouwen aan de samenleving voor morgen de individuele ontplooiingsmogelijkheden steeds voorop behoren te staan. Al haar handelen zal er daarom op gericht zijn om deze ontplooiingsmogelijkheden, waar ze bestaan te behouden en overal elders uit te breiden. Deze ontplooiing moet geschieden in vrijheid en verantwoordelijkheid, naar eigen inzicht en overtuiging, in solidariteit met de medemens en zonder politieke, sociale of economische diskriminatie van anderen. D'66 is daarom ook van oordeel dat het politieke handelen slechts gebaseerd kan zijn op een ontwikkelingsstrategie met aktiebeginselen, die in de loop van het politieke gedrag nader kunnen worden uitgewerkt. Verouderde machtsstructuren moeten worden afgebroken en nieuwe organisatievormen opgebouwd, opdat de burgers meer bij de besluitvorming worden betrokken en waarin naast de technisch-economische, ook de sociale doelmatigheid tot haar recht komt.

II OPENHEID EN DUIDELIJKHEID IN HET PROVINCIAAL BESTUUR

De provincie wordt ten onrechte menigmaal ervaren als een bestuur "ertussenin", d.w.z. tussen het gemeentelijk bestuur, waarmee de burger nog wel direkt contact heeft en de centrale overheid, die volgens de burger alles maar bedisselt. Het gevolg is dat het provinciaal bestuur in de burgerlijke belangstelling tussen de wal en het schip valt. Maar de provincie vervult haar eigen taak naast de gemeente en de centrale overheid. De burger kan ook direkt met de provincie te maken krijgen. De verstoringen in de bestuurlijke contacten met de burgerij worden niet opgeheven door in de plaats van de provincie een andere overheid te plaatsen.

a. bestuurlijke reorganisatie

Uitholling van provinciale bevoegdheden en uit de grond stampen van gewesten en mini-provinciën is geen garantie voor een beter functioneren van de democratie. Eerst moet er gedemokratiserd worden en pas dan verfijningen aangebracht in de structuur. Democratisering wordt o.a. dichterbij gehaald door openheid. Een burger kan slechts zinvol inspraak leveren als hij voldoende is geïnformeerd. Gewestvorming en binnengemeentelijke decentralisatie dienen niet alleen voorafgegaan te worden door meer openheid in het bestuur, zij dienen er ook mee gepaard te gaan. Gewesten moeten alleen gevormd worden, indien de belangenbehartiging van de burgers niet meer door één enkele gemeente kan geschieden, omdat het dagelijks leven van de burgers zich afspeelt in een ruimer gebied. Behartiging van belangen door middel van gemeenschappelijke regelingen alsmede het werken met zgn. koppelsubsidies dient in het algemeen te worden afgewezen, vanwege de moeilijke controleerbaarheid en dus het ondemocratisch karakter van deze regelingen. Gewesten dienen naar territoir, taken en bevoegdheden zodanig te worden geformeerd, dat zowel het gewestbestuur als de daarbinnen functionerende gemeentebesturen reële vrijheid van beslissen en handelen hebben en hun verantwoordelijkheid ook werkelijk kunnen dragen. Indien een gewest is gevormd vervalt veelal de grondslag voor aanzienlijke uitbreiding in territoriale omvang van de gemeenten en ontstaat de mogelijkheid gemeentelijke eenheden tot stand te brengen, die zijn aangepast aan de nieuwe taken en onderling ook van overeenkomstige grootte zijn.

b. gewestvorming

Bij gewestvorming ontstaat een vierde bestuurslaag naast gemeente, provincie en centrale overheid. Het is niet deze vierde bestuurslaag op zich, die een standpunt ervoor of ertegen rechtvaardigt. Het is afhankelijk van de inhoud, die aan deze bestuurslaag wordt gegeven en de konsekvensies voor de overige bestuurslagen, die een standpunt voor of tegen kunnen rechtvaardigen.

D'66 acht de invoering van deze vierde bestuurslaag aanvaardbaar. De invoering van de vierde bestuurslaag moet echter gepaard gaan met een herverdeling van bevoegdheden tussen centrale overheid, provincie, gewest en gemeente, die maakt dat beslissingen worden genomen op een plaats die overeenkomt met hun rangorde. Dit houdt in dat gewesten alleen ontstaan ter bevrediging van ter plaatse geldende behoeften en dat de verschillende bestuurslagen niet langs elkaar heen kunnen werken, elkaar niet kunnen doubleren en niet de mogelijkheid hebben een beslissing, samen met de daarvan afhankelijk zijnde burger of groep van burgers, tussen hen onderling heen en weer te spelen als speelbal van een - in dat geval - falende bestuursstructuur.

c. commissaris der koningin

D'66 vindt het wenselijk dat een regeling tot stand komt, waarbij de benoeming van de commissaris der koningin volgt uit een voordracht van een kandidaat, opgesteld door de provinciale staten.

d. hoorzittingen

Door middel van hoorzittingen moeten commissies uit de provinciale staten in staat worden gesteld in het openbaar belanghebbenden en deskundigen te raadplegen. Deze bestuurlijke beraadslagingen met de burgerij dienen voor iedere burger toegankelijk te zijn. Een regeling betreffende de behandeling van verzoek- en bezwaarschriften dient uit te gaan van de gedachte dat een burger recht heeft op een gemotiveerd antwoord binnen een redelijke termijn, van de hem diene provinciale overheid.

e. openbaarheid

Inzagerecht voor iedere burger van alle provinciale documenten en openbaarheid van commissievergaderingen

dienen onbetwistbaar te worden gegarandeerd met uitzondering voor die gevallen, waarbij persoonlijke belangen geschaad kunnen worden of gevaar bestaat voor ongewenste speculatie. Bij alle ontwerpen van provinciale verordeningen, besluiten en plannen behoort duidelijk te zijn aangegeven welke personen en groepen, alsmede welke ambtenaren en/of diensten, bij de opstelling ervan zijn gehoord dan wel op een andere manier in de gelegenheid zijn gesteld hun inzichten kenbaar te maken over wat in het ontwerp wordt behandeld, terwijl ook een kort overzicht moet worden bijgevoegd van de door hen ingenomen standpunten en gebruikte argumenten. Voorts dient te worden medegedeeld op welke overwegingen standpunten worden afgewezen.

f. positie leden provinciale staten

D'66 zal bevorderen dat praktisch alle belemmeringen worden weggenomen, die kiesgerechtigden ervan weerhouden een benoeming in de provinciale staten na te streven. Dit kan o.a. door de werkgevers naar billijkheid schadeloos te stellen voor de gederfde diensttijd van hun werknemers/sters en aan zelfstandigen een vergelijkbare uitkering te geven.

Omdat de leden van provinciale staten in ander verband een dagtaak hebben, dienen aan de fracties medewerkers ter beschikking te worden gesteld, teneinde een optimaal functioneren van de fractie en de fractieleden mogelijk te maken.

Bij de ambten, die niet verenigbaar zijn met het lidmaatschap van provinciale staten behoren die, welke door hun functie wederzijdse invloed kunnen hebben op het beleid of bestuur. Hieronder rekent D'66 onder meer de ambten van burgemeester, wethouder, gemeenteraadslid, gemeentesekretaris, sekretaris van een waterschap en lid of gekommitteerde van een bovengemeentelijk orgaan of vergelijkbaar overkoepelend orgaan (b.v. Unie van Waterschappen, Vereniging van Nederlandse Gemeenten).

D'66 is van mening dat de kommissaris der koningin en de leden van gedeputeerde staten het vervullen van bezoldigde nevenfuncties achterwege dienen te laten. Voor zover niet bezoldigde nevenfuncties worden vervuld, moet daarvan een openbare mededeling worden gedaan. De leden van de provinciale staten dienen jaarlijks, uit eigen beweging, een opgave te verstrekken van alle door hen beklede functies.

g. verantwoordingsplicht

In afwachting van een wettelijke regeling, die gedeputeerde staten en de kommissaris der koningin ertoe verplicht voor al hun bestuursdaden verantwoording af te leggen aan provinciale staten, zal D'66 aandringen op een vrijwillige verantwoording.

Wanneer het provinciaal bestuur de uitvoering van bepaalde taken geheel of gedeeltelijk laat verrichten door een stichting of vennootschap, moet de verantwoordingsplicht aan provinciale staten onverkort gehandhaafd blijven.

h. beleidsprogramma

De aard van het provinciaal bestuur wordt in belangrijke mate beïnvloed door staatsrechtelijke bepalingen en gewoonterecht. De kommissaris, die tevens stemhebbend voorzitter is van het college van gedeputeerde staten, wordt benoemd in plaats van langs democratische weg gekozen. De provinciale staten kunnen niet tussentijds worden ontbonden. D'66 meent dat het voor de burger moeilijk is beleidsalternatieven in de provinciale politiek te onderkennen. Ook kan geen beroep op het electoraat worden gedaan indien binnen het provinciaal bestuur tegenstellingen blijken. Beleidsvoorkeuren van een meerderheid van kiezers worden nu niet of slechts afgezwakt vertaald in een provinciaal beleidsprogramma. D'66 meent daarom dat een college van gedeputeerde staten zich bij zijn eerste optreden met een duidelijk beleidsprogramma moet presenteren.

i. ambtelijk apparaat

D'66 pleit voor een objectief onderzoek naar de mogelijkheden om de huidige vertikale organisatiestructuur van het ambtelijk apparaat, binnen het kader van de

bestuurlijke decentralisatie, om te buigen naar een meer horizontale structuur. Het werken met projectgroepen zal D'66 stimuleren.

j. vrijheid van handelen

Uitgangspunt moet zijn, dat bestuurlijke eenheden een reële mate van vrijheid hebben in de uitoefening van hun taken, om te voorkomen dat door beslissingen van hogere organen het democratisch gewenste resultaat van burgerlijke inspraak wordt gefnuikt.

k. bekendmaking voorbereidend werk

Het voorbereidende werk van de provincie (griffie, provinciale waterstaat, provinciale planologische dienst) dient zo vroeg mogelijk bekend te worden gemaakt om inspraak zinvol te kunnen doen zijn. Publicaties hieromtrent dienen met onmiddellijke ingang te worden gesteld in een andere dan de huidige vorm. Deze zijn nu voor vele burgers een onbegrijpelijke, in overdreven ambtelijke taal gestelde akte, met onaantrekkelijk uiterlijk opgemaakt. Zolang de provincie niet tot beter in staat is, pleit D'66 voor een onverwijld inschakelen van een professioneel reclamebureau. Voorts zal een professioneel en slagvaardig voorlichtingsbeleid moeten worden gevoerd, met gebruikmaking van alle beschikbare media.

III RUIMTELIJKE ORDENING

De bevordering van de economische groei en de snelle bevolkingstoename hebben in het verleden een sterk stempel gedrukt op het provinciale planologische beleid. Nu de afremming van het eerste als onafwendbaar wordt erkend en daling van het tweede een feit is geworden, dienen alle streek- en bestemmingsplannen hierop afgestemd te worden. Plannen voor woningbouw in grote nieuwbouwwijken, voor het inrichten van grote industrieterreinen en voor het aanleggen van nieuwe auto-, spoor-, water-, fiets- en wandelwegen zullen in dit kader opnieuw bekeken moeten worden. De ruimtelijke vormgeving is in de eerste plaats een sociaal-kulturele aangelegenheid, die diep ingrijpt in het natuurlijk milieu en met behulp van technische hulpmiddelen een instrument is in een samenhangend ontwikkelingsbeleid. Het bouwen ex artikel 19 van de wet op de ruimtelijke ordening, wat vooruitlopen op een bestemmingsplan betekent, behoort slechts spaarzaam te gebeuren.

a. landschapsbescherming

D'66 zal alle medewerking verlenen aan de totstandkoming van landschapsparken. In voorkomende gevallen moeten aanvullende inkomsten gaan toevloeien aan landbouwers, die schade lijden ten gevolge van ruimtelijke ordeningsmaatregelen. Bestudeerd moet worden in hoeverre deze in de recreatieve sfeer gevonden kunnen worden.

b. waterspaarbekkens

Spaarbekkens voor kwalitatief goed water gaan een steeds belangrijker onderdeel bij de drinkwatervoorziening vormen. De inpassing van deze spaarbekkens in de landelijke gebieden dient met zorg te geschieden, rekening houdend met de veelsoortige belangen die hier in het geding zijn.

c. huisvesting

Voor de huisvesting van de stedelijke bevolking kiest D'66 voor oplossingen binnen de stedelijke agglomeraties zelf, door middel van stadsvernieuwing en door de ontwikkeling van nieuwe, relatief dichte bebouwing in of nabij de bestaande steden. Hierbij wordt gestreefd naar een bouwdichtheid van 90 tot 100 woningen per ha. Deze doelstelling dient ook te worden nagestreefd ten gunste van een goede sociale structuur en een stedelijk cultureel milieu. Evenzo is het van belang de bestaande sociale, economische en kulturele infrastructuur zo intensief mogelijk te benutten, in plaats van deze elders moeizaam tot stand te gaan brengen. Omdat de hierboven gestelde normen met name op het platteland en in kleine kernen niet zonder meer kunnen worden toegepast en om een beter inzicht in de totale situatie te ver-

krijgen, dient de provincie tenminste iedere vijf jaar een grondig woningbehoefte onderzoek te laten verrichten in die gebieden, waar dit nog niet door de gemeente of het gewest gebeurt. Hierbij dient met name aandacht te worden besteed aan de woningbehoefte van speciale categorieën woningzoekenden, die dreigen op dit gebied minder bedeed te worden. Hierbij wordt o.a. gedacht aan bejaarden, gehandikapt, onvollgedige gezinnen, alleenstaanden, werkende jongeren en tijdelijk in ons land verblijvende buitenlanders. De provincie dient de basisgegevens, waarop haar volkshuisvestingsbeleid is gefundeerd, voortdurend te aktualiseren. Het mag niet voorkomen dat, vele jaren nadat een landelijke bevolkingsprognose als achterhaald wordt beschouwd, de provincie haar beleid nog steeds op een provinciale uitwerking daarvan baseert.

IV MILIEU

De milieuwetgeving krijgt een toenemende betekenis, waarbij met name de greep van de provincie hierop wordt versterkt. De provinciale taken rond de zorg over het milieu dienen zoveel mogelijk te worden gebundeld in een provinciale dienst voor het milieu-beheer. Deze dienst behoort een zelfstandig onderdeel binnen de provinciale organisatie te zijn, onder directe verantwoordelijkheid van gedeputeerde staten.

a. verontreinigingsheffing oppervlaktewateren

D'66 heeft een voorkeur voor afschaffing van afzonderlijke zuiveringsheffingen (milieubelasting) op huishoudens en omvorming van de zuiveringsheffing op bedrijven van een doelheffing naar een remmingsheffing. Zolang dit bij landelijke wetgeving niet is geregeld, zal de zuiveringsheffing zo eerlijk mogelijk moeten worden opgelegd (b.v. gelijke lasten op rekreanten in boten en in tweede woningen; vermijden van dubbelheffingen). Door middel van interprovinciaal overleg moet worden gestreefd naar een billijke uniformiteit in het heffingenbeleid en de hoogte van de bedragen inzake verontreiniging oppervlaktewateren.

b. bodemverontreiniging

In afwachting van een wet op de bodemverontreiniging moet de provincie zelf de verontreiniging van bodem en grondwater krachtig bestrijden. Bij het vooruitlopen op het uitoefenen van haar toekomstige taak in het kader van de afvalstoffenwet voert de provincie een stringent beleid, waarin prioriteit wordt gegeven aan het tegengaan van het storten van afval en aan het actief zoeken naar mogelijkheden van afval-voorkoming en van toepassing van recycling en andere nieuwe verwerkingsmethoden.

Een ongehinderd natuurlijk herstel van daarvoor in aanmerking komende gebieden (zoals ondiepe ontgrindingen, marginale landbouwgronden) is als volwaardig aan andere bestemmingsdoelen te beschouwen.

In afwachting van de landelijke wetgeving hieromtrent gaat de provincie het afgraven van de humuslaag in bossen, dijkafgravingen, turfafgravingen, ontgrindingen e.d. zo mogelijk tegen.

c. kwaliteitsplan oppervlaktewateren

Zonder de landelijke wetgeving op dit punt af te wachten, stelt de provincie een integraal kwaliteitsplan oppervlaktewateren op, waarover jaarlijks wordt gerapporteerd. Het streven is de fosfaten in het water terug te brengen tot 0,3 mg/liter, enerzijds door gerichte voorlichting over mogelijkheden van terugdringing van watervervuiling en anderzijds door, zo dit in de economische context mogelijk is en uit milieu oogpunt werkelijk doeltreffend, een spoedige realisering van een chemische derde trap in de rioolwaterzuiveringsinstallaties. In het verleden verleende vergunningen tot het lozen van afvalwater worden herzien op basis van de huidige milieu-hygiënische inzichten.

Voor grotere milieu ingrepen en voor grotere industriële vestigingen, ook die van de overheid, wordt gestreefd naar een zogenaamde milieu-effektrapportage.

d. luchtverontreiniging

Ook in het verleden verleende vergunningen ten aanzien van luchtverontreiniging dienen te worden herzien op basis van de nieuwste milieu-hygiënische inzichten. Als uitvoerend orgaan van de wet op de luchtverontreiniging dient de provincie hierin een samenhangend beleid te voeren met het industrie- en verkeersbeleid. Het gehele vergunningenbeleid dient stringenter te worden vastgesteld en uitgevoerd.

e. milieukartering

Indien een wetenschappelijke milieukartering tot stand is gekomen, mag deze niet worden gebruikt als vrijbrief om ecologisch minder hoog genoteerde gebieden voor nieuwe bestemmingen te gebruiken. Ook de milieueffektrapportage mag hier niet toe leiden.

f. interactie

De milieu aspecten worden expliciet betrokken in provinciale beleidsplannen op andere gebieden, zoals de ruimtelijke ordening, het landbouwbeleid, de vestiging van industrie en de aanleg van land- en waterwegen.

g. wetenschappelijke begeleiding

Waar nuttig en nodig schakelt de provincie de milieu-instituten van de in de provincie gevestigde universiteit(en) in voor onderzoek. Gestreefd wordt naar meer samenwerking en eventueel bundeling van de verschillende technische onderdelen van het overheidsapparaat (b.v. laboratorium van provinciaal of gemeentelijk waterbedrijf, milieu afdeling van de provinciale waterstaat, hinderwetafdeling van de gemeente e.d.). Een dergelijke centrale milieudienst zou tegen kostenvergoeding opdrachten kunnen aanvaarden, om toch een werkbare toerekening aan de begrotingsposten van de verschillende instanties, die er gebruik van maken, mogelijk te maken.

h. provinciale raad voor milieubescherming

Onder begeleiding van de provinciale raad voor milieubescherming wordt meer aandacht geschonken aan de maatschappelijke aspecten van de milieuproblematiek, zoals verandering van consumptiegewoonten, verbetering van het milieubesef in het algemeen e.d. De provincie stelt enkele jaarlijkse prijzen in voor het beste schoolopstel over de milieuproblematiek, de beste journalistieke bijdrage, de meest doeltreffende plaatselijke actie tot behoud van voor het milieu belangrijke objecten of klimaat.

i. controle en vervolging

Er dient een intensieve controle op milieuvervuilende activiteiten te zijn, waarbij het opsporings- en vervolgingsbeleid niet mag worden verslapt in die gevallen waar dit met grote moeite gepaard gaat. Er dient een goede samenspraak gestimuleerd te worden met het Openbaar Ministerie, dat vervolgt. Er dient een goede coördinatie tot stand te worden gebracht met o.a. de gemeentepolitie en de verschillende soorten ambtenaren met een specifieke opsporingsbevoegdheid. De mogelijkheid van het gericht toepassen van administratieve sankties dient door de provincie zelf te worden benut.

j. behoud en winst

De bescherming van objecten met een geomorfologische waarde dient op één lijn te worden gebracht met het behoud van biologisch of cultuurhistorisch waardevolle objecten, teneinde te verhinderen dat deze getuigen van de wordingsgeschiedenis van Nederland blijvend verloren gaan. Het recyclen van waardevolle grondstoffen uit afval verdient zoveel mogelijk te worden bevorderd.

k. bio-industrie

Er zullen speciale richtlijnen moeten komen voor de intensieve veehouderij, de zgn. bio-industrie. Deze richtlijnen dienen minstens betrekking te hebben op de hoogte en aard van de gebouwen, omringende beplanting, hoogte en kleur van de silo's, grootte van

de eenheden, strikte milieuhygiënische voorwaarden, richtlijnen van de dierenbescherming en de keuringsdienst van waren.

l. milieu noodfonds

Hoewel bij verstandig gebruik van onze natuurlijke omgeving, door iedere burger in alle omstandigheden, andere dan natuurrampen uitblijven, is D'66 voorstander van de oprichting van een milieu noodfonds, met behulp waarvan door de provincie slagvaardig kan worden opgetreden tegen aantasting van het natuurlijk milieu met een rampkarakter, als gevolg van teleurstellend menselijk gedrag.

m. energie en drinkwatervoorziening

Bij het zorgvuldig beheer van energie- en drinkwaterbronnen past een tariefstelling met sterk progressieve tarieven boven een basishoeveelheid voor huishoudelijk gebruik. Zoveel mogelijk dient het gebruik van hoogwaardig drinkwater beperkt te blijven tot doeleinden, waarvoor dit inderdaad nodig is. Indien mogelijkheden aanwezig zijn, dient de levering van water van geringere kwaliteit bevorderd te worden voor die doeleinden, waar dit zonder bezwaar kan. Openbare nutsbedrijven behoren zich te onthouden van het stimuleren van het gebruik van energie en water. De voorlichting over bezuinigingen behoort zoveel mogelijk gebundeld te geschieden.

n. democratische controle

Ook de provinciale water- en energiebedrijven zijn op getrapte wijze, via het provinciaal bestuur, eigendom van de gemeenschap. Dus ook hier dient de democratische controle te worden vergroot.

o. productie en distributie van energie

De productie van energiedragers is in handen van de provincie en, in enkele gevallen, van een grote gemeente. Deze tot de productiesector van onze maatschappij behorende activiteit dient efficiënt te worden uitgevoerd.

Energie is landelijk gezien zo'n belangrijke aangelegenheid, dat de rol van de lagere overheden hierin niet te zelfstandig kan zijn. Deze laten de regionale of plaatselijke belangen te licht prevaleren boven de zwaardere algemene aspecten van de energievoorziening. Daarom moeten de bedrijven beter controleerbaar worden en onder eindverantwoordelijkheid van de centrale overheid gebracht worden, op grond van een landelijke wetgeving.

De distributie van energiedragers is een maatschappelijke bezigheid, die het best kleinschalig, bv. op het nivo van de gemeente, kan geschieden binnen nauwe beleidsgrenzen van bovenaf neergelegd (bv. landelijke uniforme tarieven en aansluitvoorwaarden).

Waar mogelijk dient het koelwater van een centrale aangewend te worden voor bv. stadsverwarming.

p. geluidshinder

Grenswaarden en zonerings ex de ontwerpwet geluidshinder dienen voor nieuwe situaties te worden vastgesteld en voor bestaande situaties te worden gesaneerd.

V. EKONOMIE

Het stimuleren van de economische bedrijvigheid behoort tot één van de provinciale taken, die de provinciale taken, die de provincie in eigen verantwoordelijkheid t.o.v. het landelijk beleid, haar eigen bevolking en haar natuurlijk milieu moet uitvoeren.

a. provinciaal economisch beleidsplan

De provincie moet, binnen het kader van het nationaal beleid, een eigen economisch beleidsplan opstellen in samenhang met haar ruimtelijk beleid. In dit plan komen tenminste de kwantitatieve en kwalitatieve onderlinge afstemming van werkgele-

genheid en arbeidsaanbod en de milieuhygiënische randvoorwaarden voor de economische ontwikkeling aan de orde. Het plan wordt jaarlijks in diverse sektornota's bijgesteld. Op grondslag van het plan en de jaarlijkse sektornota's wordt periodiek overleg gepleegd met de daarvoor in aanmerking komende instanties op nationaal en lokaal nivo.

b. gewestelijke ontwikkelingsmaatschappijen

Teneinde de economische ontplooiing ook in die gebieden, waar stagnatie optreedt, te stimuleren, richt de provincie gewestelijke ontwikkelingsmaatschappijen op. Een Gewestelijke Ontwikkelings Maatschappij (G.O.M.) doet aanbevelingen voor een juist evenwicht tussen nationaal en regionaal sociaal-economisch beleid aan de provinciale en centrale overheid. Voorts houdt de G.O.M. zich bezig met de algemene studie, de conceptie en de promotie van de economische ontwikkeling van haar gebied, maakt zij de inventaris op van de noden in haar streek en zendt alle voor het opstellen en uitvoeren van een ontwerp-plan nuttige gegevens naar de provinciale staten. De G.O.M. beschikt met het oog op de verwezenlijking van plannen, over een algemeen recht van voorstel, stuwning en coördinatie van de voorstellen ter bevordering van de economische bedrijvigheid, van de ruimtelijke ordening, van de sociale uitrusting en van de gewestelijke infrastructuur. Alle activiteiten van de G.O.M. zijn gerelateerd aan het provinciaal economisch beleidsplan. De G.O.M. kan, indien de partikuliere sektor in gebreke blijft, eventueel met de technische en financiële medewerking van overheidsinstanties, zelf industriële projecten op gang brengen. De G.O.M. oefent haar bevoegdheden uit in coördinatie met al die instellingen, die in haar werkgebied activiteiten uitoefenen die kunnen bijdragen tot verwezenlijking van hetzelfde doel als het hare. In het bestuur van de G.O.M. zijn zowel de provinciale, de gemeentelijke overheid als ook de Kamer van Koophandel en vertegenwoordigers van werknemers en werkgevers vertegenwoordigd.

c. bedrijfsvestingen

Een eventuele subsidiëring van een bedrijfsvestiging moet als een afzonderlijke begrotingspost op de provinciale begroting worden gevoerd.

d. innovatie

Waar mogelijk dient de provincie innovatie te steunen in de industrie, zo mogelijk via het E.T.I.

VI FINANCIËN

De provincie behoort haar eigen taak te kunnen vervullen op grondslag van haar autonoom budgetrecht. De provincie dient uit het provinciefonds een uitkering te ontvangen, die hiervoor toereikend is. In het algemeen moet worden vermeden dat hetzij door het Rijk gespecificeerde uitkeringen worden gegeven, hetzij door de provincie taken worden uitgeoefend, waarvan de kosten door de centrale overheid op deklaratie worden vergoed.

a. de voedingsverdeelklop van het provinciefonds

De verdeling van de gelden uit het provinciefonds over de verschillende provincies moet zo worden herzien, dat verdelingsmaatstaven worden ingevoerd die meer dan tot nu toe rekening houden met de moderne taken, die de provincie de laatste jaren op zich heeft genomen. Indien de centrale overheid een nieuwe taak oplegt, dient dit gepaard te gaan met een aanpassing van de uitkering uit het provinciefonds.

b. provinciale fondsen

De vorming van fondsen en de handhaving van bestaande fondsen door het provinciaal bestuur is, behoudens bij of krachtens de wet voorgeschreven fondsen, alleen gerechtvaardigd in bijzondere omstandigheden en onder voorwaarde dat de besluitvorming over de bestemming der gelden niet aan democratische controle door de staten wordt onttrokken. Rente uit in fondsen

gereserveerde bedragen komt aan die rondsden toe, want voor een bepaalde bestemming gevoteerde bedragen mogen niet voor een ander doel worden gebruikt. Meerjarige programma's dienen in een meerjarenbegroting te worden opgenomen. De memorie van toelichting bij de provinciale begroting moet inzicht verschaffen in de bestemming van de op iedere post geraamde bedragen. De provincie dringt bij de wetgever aan op herziening van de voorschriften over de indeling van de begroting met het oog op verbetering van de inzichtelijkheid en de samenhang binnen hoofdstukken en ten behoeve van een doelmatig beheer.

c. meerjaren begroting en meerjaren investeringsplan

Meerjarenbegrotingen en meerjaren investeringsplannen dienen enerzijds om het democratisch gehalte van de gemeenschappelijke besluitvorming te vergroten, anderzijds om tot een realistische meerjarenplanning te komen.

Meerjarenbegroting en -investeringsplan moeten niet louter een doortrekken zijn van in het verleden gedane uitgaven, maar moeten vooral steunen op een beleidsvisie, gebaseerd op een duidelijke prioriteitenbepaling. Het meerjaren investeringsplan is taakstellend voor gedeputeerde staten voor die projecten waarvoor door de provinciale staten een besluit is genomen.

De huidige vorm van de provinciale begroting en rekening is ongeschikt voor de voorlichting en verantwoording naar de burgerij. Zolang deze echter wettelijk is voorgeschreven, dient de provincie daarnaast een tweede begroting en rekening te publiceren welke ten doel heeft wél enig inzicht in feitelijke en verwachte ontwikkeling te geven. Missive, meerjarenbegroting en meerjaren investeringsplan dienen in elkaar geschoven te worden, zodat de cijfers naast elkaar en overzichtelijk gerangschikt kunnen worden. Er kan volstaan worden met één uitvoerige toelichting.

d. provinciale subsidies

Het verlenen van subsidies door de provincie behoort te geschieden op een wijze, die inzicht verschaft in de te stellen prioriteiten. De procedure voor aanvragen en besluitvorming daarover wordt in een provinciale verordening neergelegd. Beslissingen op aanvragen worden in alle gevallen gemotiveerd aan de aanvrager bekend gemaakt. De begrotingsposten, waaruit subsidies worden verleend, worden zoveel mogelijk ingedeeld naar doelstellingen en groepen van belanghebbenden. Gezorgd wordt dat alle potentiële belanghebbenden tijdig op de hoogte zijn van de procedure van subsidie-aanvraag.

Aanvullende provinciale subsidies op subsidies van de centrale overheid en/of de gemeente, worden alleen verstrekt indien er een provinciaal belang mee gemoeid is. De zgn. koppelsubsidies worden zoveel mogelijk vermeden en gangbare subsidies van die aard worden, in overleg met de andere subsidiënten, eventueel via een geleidelijke vermindering gedurende een aantal jaren, ingetrokken. D'66 streeft er naar dat de provincie alleen subsidies verschafft voor bestemmingen, die kunnen worden aangemerkt als provinciaal belang en met betrekking tot welke het provinciaal bestuur een eigen beleid kan voeren. Het provinciaal subsidiebeleid behoort te berusten op een totaalplan, dat in ieder geval omvat:

- doelstellingen,
- prioriteiten,
- waarborgen voor de gesubsidieerden,
- waarborgen voor de subsidiegever,
- algemene democratische controle.

VII WELZIJN

Voorafgaand op een tekst voor het raamprogramma, hoofdstuk Welzijn, een algemene blik op het welzijn. Vooruitlopend op de resultaten van de parlementaire behandeling van enkele belangrijke wetsvoorstellen welke in vele opzichten richtinggevend zullen zijn voor zowel de inhoud als de vormgeving van het toe-

komstige provinciale beleid op welzijnsgebied, zijn of worden binnenkort een aantal rijksbijdrageregelingen (vnl. uit de CRM-sfeer) van kracht, waarmee de lagere overheden de eerstvolgende zittingsperiode terdege in hun beleid rekening hebben te houden. Het gaat hier om o.m. de bij de kamer ingediende ontwerp kaderwet specifiek welzijn, ontwerpwet reorganisatie binnenlands bestuur en ontwerpwet voorzieningen gezondheidszorg, en de bij wijze van overgangmaatregel c.q. als voorloper hiervan afgekondigde of af te kondigen rijksbijdrageregelingen:

- Rijksbijdrageregeling Sociaal-Kultureel Werk: (regelende het jeugd- en jongerenwerk, de samenlevingsopbouw, vormingswerk voor volwassenen, peuterspeelzaalwerk, speeltuinwerk, voorlichtingswerk, amateuristische kunstbeoefening en kunstzinnige vorming) Bedoeling was deze in te voeren per 1-1-'78, door demissionaire status van kabinet nu verschoven naar 1-1-'79.
- Rijksbijdrageregeling Plaatselijk Vormings- en Ontwikkelingswerk: per 1 juli 1976 van kracht geworden.
- Rijksbijdrageregeling Maatschappelijke Hulp en Dienstverlening aan jongeren en jongvolwassenen: 1 juli 1977 in werking getreden.
- Rijksbijdrageregeling Kinderdagverblijven: afgekondigd op 6 mei 1977 met terugwerkende kracht tot 1 januari 1977.
- Rijksbijdrageregeling Algemeen Maatschappelijk Werk: in voorbereiding, tijdsplanning nog onbekend.

De eerste heeft rechtstreekse gevolgen voor het provinciale beleid, de overige raken primair de gemeenten maar indirect ook weer de provinciën.

Kern van de zaak is dat vanaf heden het welzijnswerk onderwerp van planning en gerichte programmering wordt.

Kort samengevat komt het hierop neer:

Rijkssubsidieregelingen voor velerlei welzijnsactiviteiten, waarbij de subsidiëring altijd plaats vond door het rijk en de provincie en/of de gemeente, worden gaandeweg vervangen door rijksbijdrageregelingen, waarbij de lagere overheid subsidieert en het rijk onder bepaalde voorwaarden een bijdrage verleent in de kosten van de subsidiëring aan die lagere overheid. Konsekwenties zijn o.m.:

- 1) Provincieën en gemeenten bepalen en subsidiëren hun eigen beleid en kunnen zich niet langer verschuilen achter cq. konformereren aan het subsidie (voorwaarden-)beleid van het rijk.
- 2) Provincieën en gemeenten krijgen uitdrukkelijk taken toegewezen, moeten voor die taken (voor het eerst!) een zgn. welzijnsplan opzetten en kunnen van het rijk voor de uitvoering daarvan een bijdrage in één geldsbedrag (lump sum) krijgen.
- 3) Om voor een rijksbijdrage in de provinciale taken in de sociaal-kulturele sektor in aanmerking te komen, zullen de provinciën het rijk de volgende stukken moeten overleggen:
 - a. een meerjarenplanning voor het gehele sociaal-kulturelewerk op provinciaal nivo (vier jaar, elk jaar verschuivend);
 - b. een concreet jaarprogramma, waarin opgenomen de activiteiten en voorzieningen die in dat jaar zullen worden gesubsidiëerd;
 - c. de procedure van de planning en programmering zal moeten worden vastgelegd in een "provinciale planprocedure verordening" waaruit duidelijk moet blijken dat democratische overleg- en besluitvormingsprocedures, inspraak en medezeggenschap m.b.t. de ontwerpen voor het belanghebbende particuliere initiatief en gewone burgers, potentiële gebruikers van de welzijnsvoorzieningen, enz. enz. wordt vastgelegd;
 - d. voor alle deelaspecten van welzijnsbeleid zullen - ook die welke tot op heden helemaal niet of bij afzonderlijke statenbesluit werden gesubsidiëerd - subsidieregelingen moeten worden ontworpen en vastgesteld.

Zonder in dit stadium op alle aspecten die aan deze fundamentele beleidwijzigingen vast (kunnen) zitten nader in te gaan - het ontwikkelen van een D'66 visie op zowel de maatregelen van het rijk als die van de lagere overheden vormt een eerste brok werk voor de zojuist gestarte landelijke werkgroep welzijnsbeleid - dienen de volgende zaken aan onze aktiebeginselen getoetst en in een D'66 provinciaal program verwerkt te worden:

- 1) Grote delen van het welzijnswerk zullen duidelijk worden "gepolitiseerd", d.w.z. worden onderwerp van planning, keuzegedrag, prioriteitstelling in democratisch opgezette overlegvormen van overheid, partikulier initiatief en wat genoemd wordt in vakjargon "het maatschappelijk initiatief" (groepen burgers die een sociaal-kultureel belang gebundeld willen behartigen maar nog geen organisatievorm daarvoor hebben gevonden).
- 2) De provinciale overheid is en blijft verantwoordelijk voor de vaststelling en de uitvoering van de ingediende plannen en programma's. De functie, verantwoordelijkheid en (openbare) kontrolé op zowel het uitvoerende, gesubsidieerde partikuliere initiatief als allerhand adviesinstanties die in de planvorming en besluitvorming door de staten daaromtrent een rol (kunnen) spelen zal veel duidelijker en systematischer moeten worden bepaald en vastgelegd.
- 3) De subsidiëring van allerlei welzijnsactiviteiten en voorzieningen zal niet langer gekoppeld zijn aan het samengaan van activiteiten + beroepskracht / en + een vrijwel dagelijks geopend gebouw, de lagere overheid zal zelf bepalen of ze subsidiemiddelen stopt in akkomodatie, in personeel, in activiteiten dan wel (wisselende) kombinaties hiervan.
- 4) En tenslotte: de hele operatie moet voor het rijk "budgettair neutraal verlopen" m.a.w. er komt niet meer geld beschikbaar van de rijksoverheid, terwijl een deel van het geld dat nu via een hele trits op zich uiteenlopende rijkssubsidieregelingen naar provincies en gemeenten is gestroomd, wordt afgezonderd t.b.v. "het bijtrekken van achterstandssituaties". Parallel aan deze hele decentralisatieoperatie streeft het rijk nl. naar een veel evenrediger verdeling van overheidsmiddelen over het hele land om iedere Nederlander een gelijkmatig aandeel in het genot van (algemene) welzijnsvoorzieningen te verschaffen.

De provinciale en gemeentelijke plannen worden met name op laatstgenoemd punt (naast doelmatigheid, voorkomen van dure overlappingsen en het bijtrekken van tot nu toe onderbedeelde welzijnsfuncties) getoetst alvorens de rijksbijdrage wordt vastgesteld. Het provinciale welzijnsbeleid zal zich in hoofdzaak concentreren op de zgn. "steunfuncties", functies in de tweede lijn, uitgevoerd door beroepskrachten die dienstverlenend, begeleidend en beleidsadviserend optreden naar het uitvoerend werk dat met vrijwilligers en "ondersteunende" beroepskrachten op lokaal nivo gestalte krijgt. Daarnaast heeft de provincie uiteraard veel van doen met de destijds (in de periode Klompé op CRM) in het leven geroepen welzijnsraden op provinciaal nivo die naast adviseerende en beleidsvoorbereidende taken t.b.v. de provincie zelf, ook vele taken t.b.v. gemeentebesturen en het in de provincie werkzame partikulier initiatief vervullen. De enkele jaren geleden door een speciale "beraadsgroep" in opdracht van het kabinet uitgebrachte "knelpuntennota m.b.t. de harmonisatie van de welzijnswetgeving" adviseerde de hele "raden rim-ram" tot één adviesorgaan per overheid samen te smelten: het zgn. "kristallisatiepunt" voor alle in het geding zijnde welzijnsbelangen op het betreffende gemeentelijke cq. provinciale nivo. De in voorbereiding zijnde "kaderwet specifiek welzijn" spreekt wijselijk van "het adviesorgaan" en laat taakstelling en vormgeving aan de lagere overheden zelf over.

Tegen de achtergrond van bovenstaande "in telegramstijl" weergegeven ontwikkelingen in "welzijnsland" lijkt het gewenst dat een D'66 program voor provinciale staten tenminste de volgende punten/overwegingen bevat:

Welzijnsbeleid

D'66 zet zich in voor een gelijkwaardige behandeling en evenredige aandacht voor de bestuurlijke, de sociaal-ekonomische en de sociaal-kulturele sectoren binnen het provinciale takenpakket.

Zij doet dit in het besef dat het welzijn van de bevolking - zowel individueel als kollektief - slechts bereikt en voor de toekomst veilig gesteld kan worden door een goed samenspel tussen welvaartsverhogende (soms welvaarts-konserverende) en welzijnsbevorderende activiteiten en voorzieningen in de samenleving. Een vernieuwend welzijnsbeleid dient zich volgens D'66 dan ook in het bijzonder te richten op:

- het eenvoudiger, overzichtelijker en doorzichtiger maken van provinciaal en regionaal werkzame welzijnsvoorzieningen;
- het doelgerichter en doelmatiger functioneren van voorzieningen door versterking van de positie van de cliënt/afnemer of deelnemer tegenover diensten-, steun- en hulpverlenende instanties;
- waar mogelijk gedecentraliseerde (regionale) uitvoering en verruiming van participatiemogelijkheden o.m. door vermindering van de invloed van specialistische deskundigen en versterking van de rol van vrijwillig medewerkenden en praktijkdeskundigen;
- het beter vatbaar maken van het provinciale welzijnsbeleid voor inspraak, medezeggenschap en kontrolé door de direkt betrokkenen en belanghebbenden.

Het gaat D'66 daarbij om "beter" in plaats van "meer", om inhoud boven omvang, om kwaliteit boven kwantiteit, om doelmatigheid boven franje, om doeltreffendheid boven prestige.

Richtsnoer voor het provinciale beleid in al zijn onderdelen is het welbevinden van de mens in zijn natuurlijke, zijn sociaal-kulturele en zijn ruimtelijk geordende milieu. Het welzijnsbeleid draagt daaraan meer specifiek bij door het scheppen en waar mogelijk verruimen van mogelijkheden tot ontplooiing en vormgeving van sociale en kulturele vermogens en behoeften van individuen en groepen.

a. maatschappelijk welzijn / sociale dienstverlening

D'66 is van mening dat de provinciale taken in het kader van de Algemene Bijstandswet optimaal benut moeten worden, opdat de bijstandsverlening meer wordt geïndividualiseerd. D'66 streeft naar stimulering van een betere samenwerking tussen de verschillende soorten van maatschappelijke dienstverlening en gezondheidszorg.

D'66 zal meewerken aan het tot stand brengen van een goed samenhangend en doelmatig opgezet geheel van voorzieningen t.b.v. ouderen en gehandicapten. Opdat iedereen zo lang mogelijk ingeschakeld kan blijven in het sociale leven moet het provinciaal beleid gericht zijn op open bejaardenwerk, voorzieningen voor bejaardenwoningen, service- en verzorgingstehuizen, bejaardenoorden en verpleegtehuizen en, niet in de laatste plaats, inspraak- en medezeggenschapswaARBorgen voor diverse categorieën ouderen zelf.

Wat betreft het gehandikaptenbeleid streeft D'66 naar koördinatie van de dienstverlening, voor gehandicapten geschikte woningen in bouwplannen, verpleegtehuizen, dagverblijven, pensioentehuizen, betere integratie van sociale werkplaatsen en goede geografische spreiding van voorzieningen.

b. volksgezondheid

De wet ziekenhuisvoorzieningen en de wet ambulance vervoer vergen van de provincie krachtige activiteiten op het gebied van de planning, stimulering en koördinatie. Het hiertoe benodigde ambtelijk apparaat dient zo nodig tot het juiste peil ontwikkeld te worden.

c. rekreatiesport

Het beoefenen van rekreatiesport, ook door niet georganiseerden, verdient de steun van de provinciale overheid, onder meer door een investerings- en openstellingsbeleid. Openluchtrekreatievoorzieningen dienen voor een belangrijk deel dicht bij woonkernen te worden gesitueerd.

d. emancipatie

De provincie moet, naar de mening van D'66, bevorderen dat alle groepen in onze samenleving gelijke kansen krijgen. Met name die groepen, die vanwege hun geringe getal een achterstand positie hebben, verdienen extra aandacht.

D'66 is voorstander van kleine kampen van woonwagengedwonen in of nabij kleine kernen. De provincie dient zo nodig druk uit te oefenen op de gemeenten, wil zij haar planningstaak serieus nemen.

In overleg met Zuid-Molukkers en Surinamers wordt een beleid opgesteld, dat gericht is op acceptatie van deze groepen met erkenning van hun eigen waarden en normen. Het beleid ten aanzien van buitenlandse werknemers dient meer dan tot nu toe voorwaardenscheppend te zijn voor gelijkwaardige kansen voor deze groepen. D'66 is zich ervan bewust dat emancipatie een mentaliteitswijziging vereist. Zij pleit dan ook voor een voorwaardenscheppend beleid en het aanstellen van een emancipatie konsulent op provinciaal nivo.

De provincie zal gemeentelijke welzijnsplannen toetsen op de mate waarin overleg en inspraak van kulturele minderheden heeft plaats gevonden, optimale integratiemomenten zijn aangegeven en aanvullende eigen activiteit binnen de kulturele minderheden mogelijk wordt gemaakt en zo nodig zal de provincie in lakunes voorzien.

Van de subsidies door de provincie verleend aan bestaande vrouwenorganisaties, moet een deel gereserveerd worden voor de behartiging van de belangen van de ongeorganiseerde vrouwen en voor initiatieven, die uit deze groep voortkomen. Met name wordt hier gedacht aan de vrouwen van tijdelijk of definitief in Nederland verblijvende buitenlandse werknemers.

Toepassing van deeltijdarbeid dient, waar mogelijk, door de provincie te worden bevorderd, hetzij bij haar eigen ambtelijk apparaat en diensten, hetzij in de privé-sektor.

De provincie moet er rekening mee houden, dat vrouwen gerechtigd zijn op gelijke voet met mannen een overheidsambt te bekleden, hetgeen niet tegengesproken mag worden of waarover geen andere indruk mag worden gewekt in de teksten van te plaatsen personeelsadvertenties.

e. jeugd

In een door de provincie te ontwerpen beleidsplan wil D'66 de emancipatie van de jongere categorie burgers bevorderd zien door de volgende maatregelen:

- In door de provincie ingestelde werkgroepen en ad hoc commissies, die zich bewegen op een terrein, dat ook voor jongeren van belang is, zullen zij vertegenwoordigd zijn.
- Binnen het kader van verdere democratisering wordt de maatschappelijke en politieke vorming van jeugdigen en jongeren tot mondige en kritische burgers bevorderd.
- De provincie streeft naar verduidelijking van haar functies naar grotere toegankelijkheid van het provinciale apparaat voor (groepen) jeugdigen en jongeren.
- De provincie stimuleert en ondersteunt de sociaal-kulturele opvang van werkloze jongeren zoveel mogelijk binnen de bestaande sociaal-kulturele en educatieve voorzieningen.
- De provincie werkt mee aan het streven tot herverdeling van arbeid door "in eigen huis" meer parttime dienstverbanden in te voeren.
- Aan de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij (indien deze reeds bestaat: de naam noemen, anders "de op te richten.") wordt verzocht de mogelijkheden te onderzoeken voor de opzet van kleinschalige werkprojecten voor werkloze jongeren.

- De provincie bevordert binnen het kader van haar mogelijkheden, dat woonruimte wordt gerealiseerd voor andere vormen van samenleven dan het gezinsverband en voor alleenstaanden en tweepersoonshuishoudens, waaronder veel jongeren zijn.
- De provincie bevordert, dat ook in het meerjarenplan voor sociaal-kultureel werk de emancipatie van jonge vrouwen en meisjes uitdrukkelijk aan de orde komt.

f. bejaarden

Het beleid ten aanzien van bejaarden moet op gemeentelijk, provinciaal en landelijk nivo gelijkgeschakeld worden, voor zover dit de individuele bejaarde burger ten goede komt. D'66 is van mening dat het provinciaal beleid ook gericht dient te zijn op totstandbrenging en/of instandhouding van die voorzieningen, die erop gericht zijn de bejaarde burgers zo lang als mogelijk zelfstandig aan het leven in al haar facetten deel te laten nemen.

g. sociaal-kulturele voorzieningen

De decentralisatie van het rijksoverheidsbeleid in de sociaal-kulturele sektor, o.m. tot uitdrukking komend in de door D'66 ondersteunde omzetting van rijkssubsidieregelingen in rijksbijdrageregelingen en de voorbereiding van een kaderwet specifiek welzijn, maakt het meer dan ooit noodzakelijk dat de provincie een doeltreffend en doelmatig beleid terzake de vervulling van steunfuncties op sociaal-kultureel terrein formuleert en uitvoert.

D'66 is mede daarom van mening dat hoge prioriteit dient te worden gegeven aan:

- adequate toerusting (personeel, eventueel her- en bijscholingsfaciliteiten e.d.) van de betrokken griffieafdelingen teneinde deze voor te bereiden op verzwaarde en gedeeltelijk nieuwe taken in het kader van de provinciale welzijnsplanning en beleidsvoering;
- ontwerpen van een meerjarig beleidsplan waarin doelstellingen en alternatieven voor een prioriteitenbepaling in de brede kring van betrokkenen en belanghebbenden bespreekbaar is;
- herbezinning op taken, samenstelling en werkwijze van provinciale en regionale raden op maatschappelijk en kultureel terrein, waar nodig of gewenst aanpassing van hun adviserende en beleidsvoorbereidende functies aan de inspraak- en besluitvormingsprocessen welke t.b.v. de vaststelling van het provinciale beleid dienen te worden ontwikkeld;
- konkretiseren van het beleid in subsidieregelingen voor de deelsektoren van het sociaal-kulturele beleidsterrein; deugdelijke beroepsprocedures dienen daarin opgenomen te zijn.

D'66 zal er nauwlettend op toezien dat openheid en openbaarheid kenmerkend zijn en blijven bij de ontwikkeling van het sociaal-kulturele beleid en dat alle bij dit beleid betrokken organisaties, instellingen en andere belanghebbende groepen uit de bevolking op basis van gelijkwaardigheid aan opinievorming en beleidsvoorbereidend overleg kunnen deelnemen.

D'66 vindt het noodzakelijk dat de resultaten van beleidsvoorbereidend overleg, adviezen en aanbevelingen met betrekking tot alternatieven alsmede minderheidsstandpunten bij de voorstellen van provinciale staten tot vaststelling van beleidsplannen dienen te worden gevoegd, opdat zij in de beraadslaging over de beleidsalternatieven volledig worden betrokken.

VIII KULTUUR

Zonder dat de provinciale overheid zich enig oordeel aan kan matigen over kulturele waarden, is D'66 van mening dat ook de provinciale overheid alles in het werk moet stellen om het kultuurbeleid om te smeden tot een samenhangend kultuurbeleid, wat inhoudt dat de provincie, waar mogelijk en zonder tot doublures met gemeenten te komen, alle uitingen van kunst moet favoriseren en de zaken samenbinden. De provincie zal met een meerjarenprogramma moeten komen om alle partikuliere en overheidsinitiatieven samen te smelten tot een vorm van ware kunstbeleving, die behalve wortelschiet in de burgerij ook een allesomvattende uiting is van de gevoelens die heden ten dage leven. De provinciale taak op het gebied van de kunst en kultuur zal zich concentreren op het plannen en sturen, de uitvoerende taak ligt voornamelijk bij de gemeenten wat het scheppen van voorwaarden betreft en bij de individuele burgers en kunstenaars, voor wat het scheppenwerk betreft. Het is schadelijk voor de ontwikkeling van de kultuur om met behulp van administratieve machtsmiddelen een bepaalde stijl of denkrichting op te dringen.

voorwaardenscheppend kunstbeleid

D'66 pleit derhalve voor een voorwaardenscheppend kunstbeleid, waarbij de overheid zich niet mag laten leiden door de criteria van hun individuele smaak en opvatting. Natuurlijk kan de overheid niet ontkomen aan het doen van keuzen, maar zij dient de objectiviteit daarvan te bevorderen door de besluitorganen te decentraliseren, de stem van de betrokkenen (producenten en konsumenten) daardoor te laten spreken, de mechanismen en criteria die tot een keuze leiden openbaar te maken en het stellen van prioriteiten binnen de beschikbare budgetten evenmin centralistisch op te leggen.

IX ONDERWIJS

Wettelijk heeft de provincie hier slechts bescheiden taken, maar D'66 vindt wel dat een actief provinciaal beleid gewenst is op het gebied van de onderwijsranddiensten en onderwijsvoorzieningen t.b.v. specifieke minderheidsgroepen zoals woonwagengewoners, buitenlandse werknemers en soms konsentrasies van rijksgenoten, Zuid-Molukkers of Surinamers.

D'66 is bovendien van mening dat de provincie bij dient te dragen aan de maatschappelijke vorming van deelnemers en docenten aan het algemeen voortgezet en beroepsgericht onderwijs door een actieve voorlichting over de taak en functie van de provinciale overheid en de adviserende en beleidsvoorbereidende diensten en organen op provinciaal nivo.